

Nr 325.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående lån för anläggning av ett oljeraffinaderi i Nynäshamn; given Stockholms slott den 20 maj 1938.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Per Edvin Sköld.

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 20 maj 1938.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, ENGBERG, SKÖLD, FORSLUND.

Chefen för handelsdepartementet, statsrådet Sköld, anför efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet:

I proposition (nr 233) till innevarande års riksdag har Kungl. Maj:t framlagt förslag bland annat till förordning angående handel med vissa mineralolja. Förslaget överensstämmer i stort sett med vad som föreslagits av särskilda utredningsmän i ett den 29 december 1937 avgivet betänkande i ämnet (stat. off. utr. 1937: 54). Syftet är dels att frambringa en ökad lagerhållning inom landet av brännolja dels ock att uppmuntra utvecklingen av en inhemsk oljeraffineringsindustri. I sistnämnda hänseende tillstyrkes i propositionen, att medverkan från statens sida lämnas till främjande av uppkomsten av oljeraffinaderier genom enskild företagsamhet. Berörda medverkan avses, på sätt närmare framgår av författningsförslaget, skola ske

i den formen, att Kungl. Maj:t erhåller rätt att om så prövas erforderligt för befordrande av avsättningen av inom landet raffinerad olja ålägga importör av färdigprodukter att från vederbörande raffinaderi inköpa olja, som där raffinerats. Emellertid uttalas tillika i propositionen, att det ej torde vara uteslutet, att en inhemsk oljeraffineringsindustri kunde utvecklas utan att tvångsåtgärder av dylikt slag behöfve vidtagas. De möjligheter, som härutinnan kunde yppa sig, finge bliva föremål för närmare prövning.

I en den 20 maj 1938 dagtecknad framställning har nu *Rederiaktiebolaget Nordstjernen* anhållit om ett lån av statsmedel å 6 miljoner kronor för anläggning av ett oljeraffinaderi i Nynäshamn samt därvid anfört följande:

Enligt av bolaget verkställda beräkningar skulle årligen inom anläggningen 300,000—400,000 ton råolja kunna raffineras. De produkter, som härigenom utvunnes, vore bensin, dieselolja, respektive motor- och pannbrännoljor, smörjoljor, asfalt och fotogen. Kvantiteterna av de olika produkterna kunde variera inom vida gränser med hänsyn till råoljans beskaffenhet samt arbetsmetoderna vid raffineringen. Bedreves emellertid tillverkningen i syfte att erhålla en relativt stor utvinning av bensin, kunde man räkna med ett bensinutbyte av c:a 100,000 ton per år, varav c:a 25,000 ton flygbensin.

Kostnaderna för anläggningens uppförande beräknades till omkring 10 miljoner kronor. Av dessa kostnader torde drygt 6 miljoner kronor komma att belöpa å utgifter för här i riket framställt material och till arbetslöner inom landet.

Den nya anläggningen skulle uppföras dels å de fastigheter i Nynäshamn, där för närvarande oljeraffinering bedreves, dels ock å vissa andra angränsande fastigheter i Nynäshamn. Gällande taxeringsvärde å de äldre anläggningarna utgjorde 1,680,000 kronor. Större delen av dessa avsåges komma att kvarstå, och värdet av de kvarstående anläggningarna jämte marken torde ej komma att understiga taxeringsvärdet. Någon annan skuld belastade icke fastigheten än lån i manufakturförslagslånefonden och industrilånefonden å c:a 220,000 kronor, vilka i händelse av bifall till förevarande framställning komme att ofördröjligen infrias.

Under åberopande av det anförda finge bolaget anhålla om ett statslån, motsvarande 60 procent av anläggningskostnaden, eller sålunda omkring 6 miljoner kronor att lyftas mot vederbörlig skuldförbindelse i mån av behov. Till säkerhet för lånet erbjödes botteninteckningar i förenämnda fastigheter och anläggningar till sistnämnda belopp. Bolaget hemställde vidare, att ränta å lånebeloppet utginge med högst 3 procent å lyftat lånebelopp från lyftningsdagen samt att under anläggningstiden, beräknad till 1—2 år, amorteringsfrihet gällde. Därefter skulle amortering ske med vissa belopp årligen, sålunda att slutamortering ägde rum efter högst 8 år räknat från den tidpunkt då anläggningarna tagits i bruk, dock icke senare än den 1 juli 1948.

I samband med förevarande framställning hade bolaget ansett sig böra upplysa om, att sedan Nynäshamnsanläggningen tagits i bruk, bolaget vore berett att uppföra en liknande anläggning med samma kapacitet å en vid västkusten belägen lämplig plats. Förhandlingar om inköp av en sådan plats hade redan igångsatts. Bolaget avsåge således att framdeles inkomma med ansökan om statslån för finansiering jämväl av sistnämnda anläggning.

Över förevarande framställning hava efter remiss yttranden avgivits av kommerskollegium, statskontoret samt fullmäktige i riksgäldskontoret. I yttrandena anföres i huvudsak följande:

Kommerskollegium: Att staten genom lån understödde tillkomsten av en fabriksanläggning, vars tillblivelse ansågs vara ett allmänt intresse, vore ju en vanlig företeelse, och till det nu i Nynäshamn befintliga oljeraffineriet hade även 1928—1931 lån beviljats från såväl industri- som manufakturförslagslånefonden till ett sammanlagt belopp av 900,000 kronor, varav för närvarande återstode 212,500 kronor att amortera. Lånevägen syntes även vara en mera normal väg för understöd än beredande av tvångsavsättning för produkten. Det lånesökande företaget borde på grund av för detsamma disponibel teknisk och kommersiell erfarenhet hava relativt goda utsikter att göra denna verksamhet lönande. Egna medel till betydande belopp funnes tydligen tillgängliga för anläggningens utförande.

Då någon tvekan om önskvärdheten av anläggningens utförande icke torde råda och någon erinran mot formen för ett understöd icke heller funnes att framställa, syntes det vara frågorna om hur medel skulle anskaffas och om villkoren för lånet, som närmast borde upptagas till besvarande. Lånebehovet hade angivits till cirka 6 miljoner kronor, och så stort belopp kunde icke disponeras från nämnda båda ordinarie lånefonder, varjämte de för dessa fastställda lånevillkoren torde vara för stränga i förevarande fall. Det syntes därför erforderligt, att det behöfliga beloppet anvisades av riksdagen. Den säkerhet, som erbjödes i form av botteninteckningar i fastigheten, vore väl ej fullt bankmässig, men syntes dock i betraktande av de föreliggande omständigheterna kunna godtagas. De såsom säkerhet för de äldre lånen hypotiserade inteckningarna i den nu befintliga anläggningen borde i detta sammanhang frigöras för att ingå i säkerheten för det nya lånet. Med hänsyn till nu rådande allmänna ränteläge, torde högre ränta än 3 procent icke böra ifrågasättas, om man med lånet ville åstadkomma ett verkligt stöd för företaget. Mot att lånet bleve amorteringsfritt under anläggningstiden, ett eller två år, och återbetalningen därefter verkställdes under 8 år hade kollegium icke något att erinra.

Statskontoret: Genom tillkomsten av den planerade anläggningen skulle önskemålet angående tillskapandet av en inhemsk oljeraffinering av betydande omfattning bliva tillgodosett. Med hänsyn till angelägenheten härav ur beredskapssynpunkt torde staten icke böra undandraga sig att lämna den begärda medverkan till företagets finansiering. Ämbetsverket ville härvid särskilt fästa uppmärksamheten vid att i den remitterade framställningen icke ifrågasattes något sådant ingripande från statens sida, att importörerna av färdiga oljeprodukter skulle åläggas att inköpa vissa kvantiteter inom landet raffinerad olja. Frånvaron av dylika tvångsåtgärder med de olägenheter och kontrollsvårigheter, som måste vara därmed förenade, vore givetvis att betrakta såsom en fördel. Av nu anförda skäl ville statskontoret — trots det betydande belopp, varom det här rörde sig — icke motsätta sig, att sökandebolaget för ifrågavarande ändamål beviljades ett lån på högst 6 miljoner kronor mot den ränta och på de lånevillkor i övrigt, som föreslagits.

De medel, som härför borde äskas hos riksdagen, torde böra ställas till förfogande å kapitalbudgeten under fonden för låneunderstöd. Med hänsyn till den räntefot, 3 procent, efter vilken lånet skulle förräntas och den relativt korta återbetalningstiden torde något avskrivningsanslag icke vara påkallat.

Riksgäldsfullmäktige: Fullmäktige ansåge sig böra uttala sig endast beträffande villkoren för ett eventuellt lån. Om lånet beviljades, vore från fullmäktiges sida intet att erinra mot att räntefoten bestämdes till 3 procent, att amorteringsfrihet medgäves under anläggningstiden samt att slutlig amortering skulle ske senast den 1 juli 1948. Vad säkerheten för lånet beträffade

ville fullmäktige ur de synpunkter, riksgäldskontoret företrädde, uttala, att den erbjudna säkerheten näppeligen kunde anses fullt betryggande och att sålunda därutöver viss tilläggsäkerhet torde kunna ifrågasättas.

*Departements-
chefen.*

Såsom torde framgå av min redogörelse till statsrådsprotokollet den 25 februari 1938 vid anmälan av det förslag till förordning angående handel med vissa mineraloljor, m. m., vilket resulterat i Kungl. Maj:t proposition nr 233 till riksdagen samma dag, måste det anses vara av betydelse för landet att hava tillgång till en inhemsk industri för oljeraffinering av större omfattning än den vi för närvarande äga. Enskild företagsamhet, syftande att åstadkomma en förbättring i förhållandena på området, synes därför värd att uppmuntras. I nyssnämnda proposition avsågs medverkan från statens sida skola kunna lämnas i den formen, att avnämare av olja inom riket ålades att verkställa sina oljeinköp från raffinaderier härstädes till myckenheter och priser, som Kungl. Maj:t kunde finna skäligt bestämma. Önskvärt vore naturligtvis, om dylika tvångsåtgärder kunde undvikas. Förevarande framställning från Rederiaktiebolaget Nordstjernan synes därför förtjänt av uppmärksamhet. I ärendet har omnämnts, att den raffineringsanläggning vid Nynäshamn, som med framställningen avses, skulle vara tillräcklig för en årlig tillverkning av cirka 100,000 ton bensen, varav omkring 25,000 ton flygbensen. Till jämförelse må nämnas att hela vår bensinförbrukning under 1936 beräknas hava uppgått till ungefär 440,000 ton. Anläggningen i fråga skulle sålunda bliva i stånd att tillgodose närmare en fjärdedel av årsbehovet. Några åtgärder från statens sida till stöd för avsättningen av utvunna produkter hava icke ifrågasatts.

De föreslagna lånevillkoren hava i de över framställningen avgivna yttrandena ansetts godtagbara, om än riksgäldsfullmäktige funnit viss tilläggsäkerhet kunna ifrågasättas. Lånet skulle sålunda utgå med belopp, motsvarande 60 procent av den till 10 miljoner kronor beräknade anläggningskostnaden eller alltså med omkring 6 miljoner kronor. Räntan är föreslagen till 3 procent. Under anläggningstiden, beräknad till högst 2 år, skulle amorteringsfrihet åtnjutas. Därefter skulle amortering ske med vissa belopp årligen på så sätt att slutamortering ägt rum senast den 1 juli 1948. Såsom säkerhet lämnas inteckningar med bästa förmånsrätt i anläggningen till samma belopp som lånet.

Jag tillstyrker bifall till vad sålunda föreslagits. Vad särskilt beträffar den erbjudna säkerheten finner jag i likhet med kommerskollegium, att densamma får anses vara av beskaffenhet att med hänsyn till omständigheterna kunna godtagas.

Under återopande av det anförda och under framhållande att proposition i ämnet lär enligt § 54 riksdagsordningen kunna avlåtas utan hinder av att den för propositioners avlämnande till riksdagen i allmänhet stadgade tid gått till ända hemställer jag alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lån för anläggning av ett oljeraffinaderi i Nynäs-
hamn* för budgetåret 1938/1939 å kapitalbudgeten under fon-
den för låneunderstöd anvisa ett *reserva-
tionsanslag* av kronor 6,000,000.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter
biträdda hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att
proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll ut-
visar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Nils Sehlberg.